

POSTANOWIENIE

Poznań, dnia 14 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, Wydział I Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSA Piotr Górecki (spr.)

Sędziowie: SSA Marek Górecki , SSA Karol Ratajczak

po rozpoznaniu w dniu 14 lutego 2013 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa

(...) S.A. z siedzibą K.

przeciwko

J. K.

o ograniczenie prawa własności

na skutek zażalenia pozwanego

od postanowienia Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 27 listopada 2012 r., sygn. akt I C GG 10/10

postanawia:

1. oddalić zażalenie.
2. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawić orzeczeniu końcowemu.

M. Górecki P. Górecki K. Ratajczak

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 6 lipca 2010 r. powód (...) Spółka Akcyjna w K. skierowanym przeciwko pozwanemu J. K. wniosła o ograniczenie własności nieruchomości, oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) o powierzchni 5 ha, położonej w B., Gminie W., stanowiącej własność J. K., posiadającej w Sądzie Rejonowym w Kole urzędową księgę wieczystą nr KW(...) na okres od 30 września 2011 roku do 31 grudnia 2030 roku, na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 9.06.2011 roku – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2011 roku, Nr 163, poz. 981) i ustalenie wysokości jednorocznego wynagrodzenia za powyższe ograniczenie prawa własności, a także zasądzenie kosztów procesu.

Pozwany wniosł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

W toku postępowania powódka wniosła o zabezpieczenie powództwa poprzez zezwolenie na zajęcie pod eksploatację węgla brunatnego części nieruchomości o powierzchni 4 hektary, położonej w obrębie B. i stanowiącej własność pozwanego w terminie do listopada 2011 r.

Sąd Okręgowy w Koninie prawomocnym postanowieniem o zabezpieczeniu z dnia 29 listopada 2011 roku zezwolił powódce na zajęcie pod eksploatację węgla brunatnego nieruchomości pozwanego o powierzchni 5 ha, stanowiącej część przedmiotowej działki (...), z wyłączeniem części nieruchomości o powierzchni 1 ha, gdzie znajduje się siedlisko pozwanego (k.191).

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Koninie udzielił zabezpieczenia na czas trwania procesu o ograniczenie prawa własności w ten sposób, że zezwolił powodowej spółce (...) S.A. z siedzibą w K. na wejście i zajęcie pod eksploatację węgla brunatnego nieruchomości o powierzchni 1 ha, na której znajduje się m.in. urządzone siedlisko, stanowiące część nieruchomości pozwanego J. K. położonej w B., Gminie W., oznaczonej numerem ewidencyjnym działki (...), o powierzchni całkowitej 5 ha - w terminie od 1 stycznia 2013 roku (pkt. 1) .

W pkt. 2 postanowienia Sąd Okręgowy oddalił wniosek pozwanego o udzielenie zabezpieczenia poprzez zobowiązanie powoda do zapłaty na rzecz pozwanego, na czas trwania procesu, kwoty 2.000.000 zł.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

Działka pozwanego o nr ewidencyjnym (...) powierzchni 5 ha znajduje się na obszarze górniczym, określonym koncesją Nr (...) udzieloną powódce przez Ministra Środowiska w dniu 6 lutego 2008 roku. Mocą udzielonej koncesji powódka uzyskała prawo do wydobywania węgla brunatnego i kopalin towarzyszących ze złoża (...) położonego na terenie Gminy W.. Działka ta na podstawie Planu ruchu Zakładu (...) S.A. zatwierdzonego decyzją Okręgowego Urzędu Górniczego w P., przewidywana jest pod eksploatację węgla brunatnego począwszy od 30 września 2011 roku do 31 grudnia 2030 roku. Ograniczenie prawa własności nieruchomości będącej przedmiotem niniejszego postępowania jest niezbędne do dalszego funkcjonowania powódki na terenie eksploatacji odkrywki (...).

Powódka wniosła o zabezpieczenie roszczeń pozwu poprzez zezwolenie na zajęcie pod eksploatację węgla brunatnego nieruchomości o powierzchni 1 ha, stanowiącej część nieruchomości pozwanego oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), o powierzchni całkowitej 5 ha, położonej w B., Gminie W. w terminie od 1 stycznia 2013 roku. Uzasadniając wniosek wskazała, że roszczenie pozwu o ograniczenie prawa własności, którego podstawę stanowi art. 88 ustawy prawo geologiczne i górnicze, jest w całości uzasadnione i w świetle dowodów przeprowadzonych dotychczas w postępowaniu sądowym istnieją podstawy prawne i faktyczne jego ustalenia. Obecne postępowanie sądowe dotyczy jedynie ustalenia wysokości wynagrodzenia należnego pozwanemu za ograniczenie prawa własności. Wejście i zajęcie przez powódkę pozostałej części działki pozwanego nr (...), tj. gruntów o powierzchni 1 ha jest niezbędne dalszego funkcjonowania powodowej kopalni na terenie eksploatacyjnym odkrywki (...).

Pozwany wniósł o oddalenie wniosku. W uzasadnieniu podał, że powódka nie uprawdopodobniła istnienia przesłanek niezbędnych do dokonania zabezpieczenia.

Jednocześnie wniósł o zabezpieczenie jego roszczenia „poprzez wypłatę przez powódkę kwoty niezbędnego funkcjonowania pozwanego i jego rodziny przez wypłatę kwoty należności w wysokości 2.000.000,00 złotych na czas trwania procesu”. Wyjaśnił, że wysokość tej kwoty uprawdopodobniona jest wartością nieruchomości i wcześniejszą „prywatną” opinią (k. 326).

Sąd Okręgowy stwierdził, że przedmiotowa nieruchomość oznaczona nr 76, stanowiąca własność pozwanego w całości przeznaczona jest pod eksploatację. Część tej działki o obszarze 4 ha zajęta jest już przez powodową kopalnię i prowadzona jest tam eksploatacja złoża. Z treści informacji powódki z dnia 30 października 2012 roku - załączonej do wniosku o zabezpieczenie - wynika że front roboczy zbliży się w I kwartale 2013 roku w rejon pozostałej części działki pozwanego o powierzchni 1 ha, na której zlokalizowane są zabudowania (k. 305). Pozostawienie spornej części nieruchomości przy właścicielu (pозwanym) naraziłoby powódkę na straty wynoszące około 270 tys. Mg węgla, co przy średniej cenie 65,39 PLN/Mg węgla dostarczonego do (...) S.A. stanowi kwotę 17.655.300,00 zł.

Zażalenie na postanowienie Sądu I instancji wniósł pozwany, zaskarżając je w całości i domagając się „zmiany zaskarżonego postanowienia” i – jak wynikało z treści zażalenia - oddalenia wniosku powódki o zabezpieczenie. Skarżący wniósł także o uwzględnienie swojego wniosku o udzielenie zabezpieczenia.

Żądaniem ewentualnym było uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Skarżący zarzucił, że „zabezpieczenie ewidentnie zmierza do zaspokojenia roszczenia (...)”.

Powódka w odpowiedzi na zażalenie wniosła o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu zważył, co następuje.

Zażalenie uznać należało za bezzasadne. Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji, jak również aprobuje wywiedzione z tych ustaleń wnioski prawne.

Co do punktu 1 postanowienia.

Zgodnie z przepisem art. 730 § 1 k.p.c. w każdej sprawie cywilnej podlegającej rozpoznaniu przez Sąd, można żądać udzielenia zabezpieczenia. Na podstawie art. 730¹ § 1 k.p.c., udzielenia zabezpieczenia może żądać każda strona lub uczestnik postępowania, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia.

Przesłankami do zabezpieczenia powództwa są zatem uprawdopodobnienie roszczenia oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Uprawdopodobnienie, choć nie wymaga – tak jak udowodnienie – bezsprzecznego wykazania konkretnych okoliczności za pomocą zaoferowanego przez stronę materiału dowodowego, zobowiązuje do uczynienia wiarygodnymi okoliczności, stanowiących podstawę roszczenia.

W ocenie Sądu odwoławczego powódka uprawdopodobniła zarówno roszczenie jak i interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Bezsporne w sprawie pozostawało, że nieruchomości objęta sporem znajduje się na obszarze górniczym określonym koncesją Nr (...), udzieloną powodowej Kopalni (...) Spółce Akcyjnej w K. (aktualnie (...) Spółka Akcyjna w K.) przez Ministra Środowiska w dniu 6 lutego 2008 r. Na mocy tej koncesji powódka uzyskała prawo do wydobywania węgla brunatnego i kopalin towarzyszących ze złoża (...) położonego na terenie gminy W., województwo (...). Opisana nieruchomość na podstawie (...) S.A.(...) (...), zatwierdzonego decyzją (...) Urzędu (...) w P., przewidywana jest pod eksploatację węgla brunatnego począwszy od 30 września 2011 r. do 31 grudnia 2030 r.

W pierwszej kolejności wskazania wymaga, że w toku przedmiotowego postępowania postanowieniem Sądu Okręgowego w Koninie z dnia 29 listopada 2011 r. udzielono powodce zabezpieczenia, w ten sposób, że zezwolono na zajęcie pod działalność wydobywczą części nieruchomości pozwanego o powierzchni 4 hektarów.

W niniejszym postępowaniu powódka wniosła o ograniczenie prawa własności i spór dotyczy wysokości wynagrodzenia należnego pozwanemu za ograniczenie prawa własności. Przepis art. 88 ust. 1 zd. pierwsze pr. górniczego i geologicznego ma na celu umożliwienie przedsiębiorcy realizację przysługującego mu uprawnienia głównego do poszukiwania, rozpoznawania bądź wydobywania kopaliny albo do innego rodzaju korzystania z zasobów wnętrza ziemi (art. 6 pkt 6 w zw. z art. 15 ust. 1 pr. g.g.) Treścią uprawnienia ujmowanego w zdaniu pierwszym art. 88 ust. 1 pr. g.g. jest zatem możliwość żądania, by właściciel nieruchomości dał przedsiębiorcy możliwość korzystania z jego nieruchomości bądź jej części. Marginalnie jedynie zauważyć należy, iż z dniem 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze - Dz. U. z 2011 r. Nr 163, poz. 981, ale dotychczasowe przepisy należało stosować na mocy art. 222 tej ustawy, do postępowań wszczętych przed jej wejściem w życie.

Lektura akt wskazuje, że część nieruchomości, której dotyczy niniejszy wniosek ma powierzchnię 1 hektara i są na niej posadowione zabudowania mieszkalne pozwanego. Powódka obecnie – w wyniku postępu pracy wydobywczych – znajduje się w odległości 20-30 metrów od siedliska pozwanego. W tej sytuacji dalsze zamieszkiwanie pozwanego, nie dość, że wiązałoby się z niebezpieczeństwem i zagrożeniem, to jest niemożliwe. Jak bowiem wskazała powódka

zachodzi konieczność usunięcia słupów trakcji elektrycznej, a zatem domostwo pozwanego pozbawione zostałoby dostaw energii elektrycznej. Niezależnie jednak od wszystkiego podkreślenia wymaga, że siedlisko skarżącego znajduje się w obszarze górniczym, a w przestrzeni tej przedsiębiorca upoważniony jest do prowadzenia działalności górniczej w oparciu o udzieloną koncesję.

W ocenie Sądu odwoławczego powód uprawdopodobnił również interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Szczególnym przejawem interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia jest konieczność odwrócenia szkody lub innych niekorzystnych dla uprawnionego skutków.

Przepis art. 755 § 1 k.p.c. wskazuje na otwarty katalog możliwych sposobów zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych. W unormowaniu tym ograniczono się do wzmianki, iż sąd udziela zabezpieczenia, jakie uważa za odpowiednie stosownie do okoliczności, nie wyłączając przykładowo wyliczonych sposobów. Wskazany w § 1 pkt 1 sposób zabezpieczenia omawianego przepisu, przewiduje zabezpieczenie poprzez unormowanie praw i obowiązków stron na czas trwania postępowania. Przepis ten stanowi podstawę stosowania tzw. nowacyjnych zabezpieczeń, polegających na stworzeniu nowego prowizorycznego stanu prawnego. Dodać należy, iż w zakresie, w jakim przepisy dopuszczają nowacyjne zabezpieczenie roszczenia niepieniężnego, zezwalano w doktrynie na odstępstwo od zasady, iż zabezpieczenie nie może zmierzać do zaspokojenia roszczenia (art. 731 k.p.c.). Powyższe uregulowała nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego z dnia 16 września 2011 r., która dodała do art. 755 nowy § 2¹. Unormowanie to stanowi, że art. 731 k.p.c. nie stosuje się, jeżeli zabezpieczenie jest konieczne do odwrócenia grożącej szkody lub innych niekorzystnych dla uprawnionego skutków. Jak wskazywała powódka, brak możliwości rozszerzenia prac wydobywczych o działkę pozwanego, spowodowałyby całkowite zatrzymanie eksploatacji złoża na okres 1,5 roku. Koszty przestoju w wydobywaniu powódka wiarygodnie oszacowała na 17.655.300 zł. Dodać wypada, że wstrzymanie eksploatacji narząłoby powódkę na ponoszenie kosztów utrzymania wyrobiska, bez zysków związanych ze sprzedażą węgla. Także zmiana planów wydobywczych wiązałaby się z powstaniem znacznych utrudnień organizacyjnych oraz ogromnymi kosztami. Konieczność odwrócenia szkody lub innych niekorzystnych dla uprawnionego skutków jest szczególnym przejawem interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia. Okoliczność tę należy uznać w okolicznościach sprawy za uprawdopodobnioną.

Co do punktu 2 postanowienia.

W pierwszej kolejności wymaga zauważenia, że pozwany w ogóle nie zgłosił powództwa, którego zabezpieczenia się domagał. Nawet gdyby uznać, że wniosek o udzielenie zabezpieczenia „poprzez wypłatę kwoty należności w wysokości 2.000.000 zł” stanowił zarazem zgłoszenie powództwa, to pozwany nie wskazał podstawy faktycznej tego żądania. Ponadto nie uprawdopodobnił zarówno roszczenia, jak i interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia. Zgodnie z art. 98 pr. górniczego i geologicznego w celu natychmiastowego zapobiegania szkodzie lub jej dalszym skutkom sąd może nakazać podjęcie koniecznych czynności. Jeżeli obowiązek ten obciąża powoda, sąd może nakazać przedsiębiorcy niezwłoczne wypłacenie niezbędnej kwoty pieniężnej. Regulacja ta dotyczy przypadku natychmiastowego zapobiegania wystąpieniu szkody lub rozszerzaniu się szkody (dalszym jej skutkiem) powstałych wskutek eksploatacji złóż. Powódka zabezpieczyła dla pozwanego nieruchomości o powierzchni 0,56 ha, która zabudowana została budynkiem mieszkalnym o powierzchni 181 m² oraz budynkami gospodarczymi i położona jest w miejscowości dotychczasowego zamieszkiwania pozwanego. W tej sytuacji nie sposób uznać, że zachodzi konieczność natychmiastowego zapobieżenia szkodzie pozwanego.

Mając to na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji orzeczenia.

M. Górecki P. Górecki K. Ratajczak